# AAN DE RAAD

| | | | |
|---|---|---|---|
| **Datum behandeld in college** | 7 november 2023 | **Behandelend ambtenaren** | W. Terpstra / J. Mulder |
| | | | w.terpstra@waadhoeke.nl |
| **Datum agendering** | 25 januari 2024 | **E-mailadres** | j.mulder@waadhoeke.nl |
| **Onderwerp** | Beleid waardevolle bomen en landschapselementen | **Telefoonnummer** | 0517 – 380 380 |
| **Portefeuillehouder** | J. Dijkstra | | |


**Samenvatting**

Op 20 mei 2021 heeft uw raad een motie aangenomen met als onderwerp 'Voorstel monumentale bomen en kapbeleid'. Na een aanbestedingstraject heeft uw raad op 29 maart 2022 krediet beschikbaar gesteld voor de inventarisatie van beschermingswaardige bomen en houtopstanden.

Vanaf oktober 2022 zijn de waardevolle bomen en beplantingen in Waadhoeke geïnventariseerd. Op 13 juli 2023 zijn alle resultaten aan raad en belang-stellenden gepresenteerd tijdens een voorlichting, inclusief mogelijke beleidsopties. Slotsom van deze voorlichting was om een kernsessie te organiseren in het najaar. Deze kernsessie heeft plaatsgevonden op 28 november 2023, als voorbereiding op besluitvorming door uw raad over de mogelijke beleidsopties.


**Voorstel**

1. Kennis te nemen van de 'Notitie beleidsopties voor waardevolle bomen en landschapselementen';
2. Voor de geïnventariseerde waardevolle en monumentale bomen een kapvergunningsplicht in het leven te roepen door vaststelling van een verordening in 2025;
3. Het belang van de geïnventariseerde landschapselementen te onderkennen en deze volwaardig te betrekken als input bij de totstandkoming van het Omgevingswet instrumentarium;
4. Op dit moment geen aanvullende acties in gang te zetten zoals genoemd in de 'Notitie beleidsopties voor waardevolle bomen en landschapselementen'.

**Aanleiding**
Op 20 mei 2021 heeft uw raad een motie aangenomen met als onderwerp ‘Voorstel monumentale bomen en kapbeleid’. De motie is als bijlage 1 bij dit voorstel opgenomen.

Na een doorlopen aanbestedingstraject heeft uw raad op 29 maart 2022 krediet beschikbaar gesteld voor de inventarisatie van beschermingswaardige bomen en houtopstanden. BügelHajema heeft deze opdracht opgepakt, in samenwerking met het bureau Helder Groen Advies.

Vanaf oktober 2022 inventariseerden deze partijen de waardevolle bomen en beplantingen. In Franeker, de dorpen en in het open landschap. In de openbare ruimte, tuinen of op erven. Boomspecialisten brachten de meest waardevolle bomen en beplantingen in kaart. Daarnaast werd ook input verkregen van diverse bewoners, enkele plaatselijke belangen en (lokale) experts. De projectwebsite www.bomeninwaadhoeke.nl heeft hier goed bij geholpen. Op deze website zijn ook alle resultaten te raadplegen.

Op 13 juli 2023 zijn alle resultaten aan raad en belangstellenden gepresenteerd tijdens een voorlichting, inclusief mogelijkheden voor beleidsopties. De presentatie over de inventarisatie is als tweede bijlage bij dit voorstel opgenomen. De presentatie over mogelijke beleidsopties als derde bijlage. Slotsom van deze voorlichting was om een kernsessie te organiseren in het najaar, als voorbereiding op besluitvorming door uw raad. Deze kernsessie heeft plaatsgevonden op 28 november 2023. Onderliggend document voor behandeling in de kernsessie maar ook voor de voorliggende besluitvorming is als bijlage 4 opgenomen. Dit is de ‘Notitie beleidsopties voor waardevolle bomen en landschapselementen’.

**Beoogd (meetbaar) effect**
Waardevolle en monumentale bomen in Waadhoeke krijgen een bescherming tegen kap. Het belang van (de bescherming van) waardevolle landschapselementen wordt onderkend en zal op zorgvuldige wijze worden ingebracht bij de totstandkoming van het instrumentarium onder de Omgevingswet.

**Motivering**

Argumenten

*1.1. De notitie geeft een goed beeld van de verschillende beleidsopties*
Tijdens de voorlichting van 13 juli 2023 is aangegeven dat er diverse mogelijkheden zijn voor beleid ter bescherming van waardevolle bomen en landschapselementen en het stimuleren van het tegengaan van het kappen ervan. Diverse beleidsopties en andere mogelijkheden zijn uitgedacht en in een notitie opgenomen. Deze zijn opgenomen in de als bijlage 4 opgenomen ‘Notitie beleidsopties voor waardevolle bomen en landschapselementen’.

*2.1. Het laten op- en vaststellen van een verordening met een kapvergunningstelsel voor waardevolle en monumentale bomen komt tegemoet aan de aangenomen motie van 20 mei 2021*
In de ‘Notitie beleidsopties voor waardevolle bomen en landschapselementen’ is aangegeven dat een verordening met daarin een kapvergunningplicht voor de geïnventariseerde waardevolle en monumentale bomen voor de hand ligt. Het gaat om 1822 waardevolle en 873 monumentale bomen. Een verordening hiervoor is in lijn met de aangenomen motie van 20 mei 2021. Een dergelijke

verordening kan ook na inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 worden vastgesteld. Omdat deze verordening betrekking zal hebben op de fysieke leefomgeving, zal deze uiterlijk eind 2031 een plek moet krijgen in het gemeentelijke omgevingsplan, net als diverse andere gemeentelijke verordeningen.

*2.2. Er zijn onvoldoende middelen beschikbaar*
Het maken van een verordening, de daarbij behorende communicatie, de uitvoering ervan, de hosting van de website www.bomeninwaadhoeke.nl en mogelijke doorontwikkeling van ons bomenbestand is niet op te vangen binnen bestaande budgetten. Dit betekent dat niet eerder dan in 2025 met de benodigde werkzaamheden kan worden gestart. De behandeling van de kadernota in 2024, die de opmaat vormt voor de begroting van 2025, is de manier om budgettaire keuzes te maken. Deze opzet is in lijn met de te doen gebruikelijke werkwijze.

De structurele kosten vanaf 2025 betreffen niet alleen de werkzaamheden op gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH). Immers, de verrichte inventarisatie betreft logischerwijs géén statisch geheel. Ter illustratie, kanshebbers kunnen doorgroeien naar waardevolle bomen en waardevolle bomen naar monumentale bomen. Ook nieuwe aanwas bij de kanshebbers is zeer wel mogelijk. Ook zullen situaties zich voordoen dat bomen door ziekte, ouderdom of stormschade uit het bestand moeten worden verwijderd. Dit zorgt ervoor dat het bijhouden van de inventarisatie en doorvertaling naar de website www.bomeninwaadhoeke.nl (inclusief hosting) onderdeel van het werk zal blijven en periodiek aandacht behoeft.

*3.1. Eventuele bescherming van landschapselementen vraagt een bredere afweging*
In de aangenomen motie van 20 mei 2021 wordt de bescherming van landschapselementen in Waadhoeke duidelijk benoemd. De verrichte inventarisatie en hetgeen in de ‘Notitie beleidsopties voor waardevolle bomen en landschapselementen’ is opgenomen kan hiervoor worden gebruikt.

Tegelijkertijd is het ook belangrijk om te onderkennen dat instandhouding en versterking niet op zichzelf staan en dat er ook andere waardevolle landschappelijke structuren en landschapselementen niet zijnde bomen bestaan. Daarom wordt geadviseerd om dit onderdeel te gaan betrekken bij de totstandkoming van het instrumentarium van de aanstaande Omgevingswet; de omgevingsvisie, een mogelijk daaruit voortkomend omgevingsprogramma en juridische doorvertaling daarvan in het omgevingsplan. De verrichte inventarisatie kan prima dienen als bouwsteen voor zorgvuldige en gedegen afwegingen binnen het nieuwe instrumentarium.

Daarbij is het van belang om breder te kijken dan landschapselementen alleen, en op integrale wijze wezenlijke keuzes te maken over ons landschap, natuur, ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie. Dit vraagt vervolgens ook om een bredere belangenafweging, aangezien dan ook andere gebruikswaarden, bijvoorbeeld van particuliere grondeigenaars, in het geding kunnen komen. Het gedachtegoed van de Omgevingswet vraagt om dergelijke keuzes in samenhang tot elkaar te maken, en niet op zichzelf staand. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat er binnen de gemeente Waadhoeke verschillende keuzes gemaakt gaan worden voor verschillende gebieden, ingegeven vanuit de hiervoor genoemde overwegingen en belangen. Door nu het belang van de geïnventariseerde landschapselementen duidelijk te onderkennen, kan een stevig signaal worden afgegeven waarmee volwaardig rekening gehouden moet worden bij de ontwikkeling van het Omgevingswet instrumentarium en de daarbij te maken keuzes.

*4.1. Ook hiervoor zijn geen middelen beschikbaar*
Er is goed gekeken naar het gestelde in de aangenomen motie van 20 mei 2021. Om hieraan te kunnen voldoen zal (financiële) ruimte gevonden moeten worden. Dit geldt specifiek voor de waardevolle en monumentale bomen. Ook de landschapselementen komen aan bod, waarbij deze een volwaardige plek kunnen krijgen binnen de integrale totstandkoming van het Omgevingswet instrumentarium.

Voor het overige benoemt de 'Notitie beleidsopties voor waardevolle bomen en landschapselementen' diverse mogelijkheden ter stimulering, ondersteuning en enthousiasmering. Dergelijke opties worden absoluut gezien als meerwaarde, maar zijn ook aanvullend op hetgeen is gesteld in de aangenomen motie van 20 mei 2021 en worden daarom nu ook niet voorgesteld. Het vrijmaken van middelen hiervoor kan eveneens worden opgevoerd bij de behandeling van de kadernota in 2024.

<u>Kanttekeningen/risico's</u>

*2.1. Dit betekent dat de huidige situatie tot in ieder geval 2025 voortduurt*
Het daadwerkelijk kunnen vaststellen van een verordening is afhankelijk van de besluitvorming over kadernota 2024 en de begroting 2025. Gelet op de urgentie die de aangenomen motie uitstraalt en het reeds doorlopen traject, met inbegrip van de verrichte inventarisatie, is het maken van een start met de werkzaamheden in 2025 laat. De behandeling van de kadernota in 2024 is echter het eerste moment om structurele middelen hiervoor vrij te maken.

*3.1. Een precieze weergave wat de verrichte inventarisatie voor de mogelijke bescherming van landschapselementen gaat doen binnen het Omgevingswet instrumentarium is nu niet te geven*
De diverse keuzes die gemaakt moeten worden bij de totstandkoming van het Omgevingswet instrumentarium (omgevingsvisie, mogelijk omgevingsprogramma, omgevingsplan) gaan bepalen wat er met de verrichte inventarisatie gaat gebeuren. Hiervoor is uw raad verantwoordelijk. Het integraal denken en het maken van keuzes conform het gedachtegoed van de Omgevingswet vraagt echter veel. Stap voor stap wordt uw raad hierin meegenomen. Daarbij moet worden beseft dat het volwaardig ontwikkelen van het Omgevingswet instrumentarium een traject van meerdere jaren gaat zijn waar veel afwegingen bij komen kijken. Dit zorgt ervoor dat nu niet exact is aan te geven wat er met de verrichte inventarisatie voor landschapselementen gaat gebeuren en wanneer.

*3.2. Een aantal waardevolle en ook kwantitatieve landschapselementen bestaande uit bomen en houtopstanden is al beschermd*
In aantal bestemmingsplannen is reeds sprake van een zekere mate van bescherming. Dit blijft ook onder de Omgevingswet gelden. Dit geldt ook voor het Gardenierslandschap Bitgum-Bitgummole. Hiervoor is reeds sprake geweest van een uitgebreid traject om te komen tot een goede belangenafweging en dat vast te leggen in beleid. Aan dit beleid zal worden vastgehouden.

Daarnaast heeft uw raad op 23 december 2021 de bebouwde kom Wet natuurbescherming vastgesteld. Houtopstanden buiten deze begrenzingen vallen onder het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming. Voorheen was dit de 'bebouwde kom Boswet' en onder de Omgevingswet wordt hiervoor de term 'bebouwingscontour houtkap' gebruikt. Inhoudelijk verandert er verder niets en blijft uw besluit van 23 december 2021 leidend.

**Alternatieven**

Alternatief 1. Niets doen
De keuze kan alsnog worden gemaakt om geen aanvullend beleid vast te stellen en daarvoor ook geen middelen vrij te maken. De verrichte inventarisatie wordt dan een kennisdocument. Gelet op de aangenomen motie van 20 mei 2021 en het op 29 maart 2022 door uw raad vrijgemaakte budget voor de inventarisatie ligt deze keuze niet voor de hand. Maar deze keuze is ook niet voor de hand liggend omdat de inventarisatie een betekenisvol en omvangrijk beeld heeft opgeleverd van de waardevolle en monumentale bomen en landschapselementen in Waadhoeke en bescherming daarvan een duidelijke link heeft met het programma Ontwikkelperspectief en in het bijzonder de ontwikkellijn 'Ons landschap'.

Alternatief 2. Eerder dan in 2025 starten met het maken van de verordening
Voor 2024 is er enige ruimte binnen bestaande budgetten om alvast een start te kunnen maken met de verordening. Echter, het vaststellen van een verordening waarvan de uitvoering en doorwerking niet vanaf 2025 op structurele basis is geborgd heeft geen zin. Daarom is structurele borging in de begroting nodig. De structurele kosten op jaarbasis worden geraamd op € 30.000.

Vooruitlopend op de behandeling van de kadernota in 2024, zou uw raad nu al de intentie uit kunnen spreken om de benodigde structurele middelen te reserveren. Dit zou betekenen dat niet gewacht hoeft te worden tot 2025 om zekerheid te hebben of een groot deel van de motie – en daarmee daadwerkelijke bescherming van de geïnventariseerde waardevolle en monumentale bomen – uitgevoerd kan worden.

Los daarvan blijft het natuurlijk mogelijk dat er bij de behandeling van de kadernota alsnog een andere (financiële) keuze wordt gemaakt en geen structurele middelen vrijgemaakt (kunnen) worden. Om het risico van een onuitvoerbare verordening te voorkomen, betekent dit wel dat het besluit om de verordening aan uw raad aan te bieden ter vaststelling, pas genomen kan worden nádat het debat over de kadernota in 2024 is gevoerd.

**Vervolg**
Indien uw raad instemt met dit voorstel, dan zal in 2025 worden gestart met het opstellen van een verordening. Rondom de vaststelling van de verordening zal ook een duidelijk communicatietraject doorlopen moeten worden. Een en ander vanzelfsprekend bij een positief besluit bij behandeling kadernota en begroting 2025.

Zoals het nu lijkt treedt de Omgevingswet daadwerkelijk in werking per 1 januari 2024. Bij instemming van dit advies zal de inventarisatie van de landschapselementen directe input gaan vormen bij de totstandkoming van het Omgevingswet instrumentarium en de daarvoor te maken keuzes.

**Participatie**
De totstandkoming van de inventarisatie is breed aangevlogen. Gedurende het traject hebben verenigingen van plaatselijk belang, betrokken inwoners en lokale experts hun inbreng kunnen geven en hebben zij op gezette momenten terugkoppeling gekregen.

**Financiën**
Het opstellen van de bijgevoegde ‘Notitie beleidsopties voor waardevolle bomen en landschapselementen’ is betaald uit het budget dat door uw raad beschikbaar is gesteld voor de inventarisatie.

De behandeling van de kadernota in 2024, die de opmaat vormt voor de begroting van 2025, is de manier om de structurele kosten die zijn geraamd op € 30.000 te borgen. Dit ter bekostiging van de werkzaamheden die onder argument 2.2 zijn benoemd. Wel geldt dat de werkelijke financiële gevolgen pas na een aantal jaar in beeld gebracht kunnen worden en indien nodig tot bijstelling kunnen leiden.

De (toekomstige) kosten voor de totstandkoming van het instrumentarium onder de Omgevingswet worden gedekt uit het door uw raad beschikbaar gestelde krediet voor de implementatie van de Omgevingswet.

Tenslotte kunnen de overige in de ‘Notitie beleidsopties voor waardevolle bomen en landschapselementen’ genoemde mogelijkheden ter stimulering, ondersteuning en enthousiasmering eveneens worden opgevoerd bij de behandeling van de kadernota in 2024.

**Bijlagen**
- Bijlage 1: Motie van 20 mei 2021: ‘Voorstel monumentale bomen en kapbeleid’;
- Bijlage 2: Presentatie van 13 juli 2023 over de verrichte inventarisatie;
- Bijlage 3: Presentatie van 13 juli 2023 over de mogelijke beleidsopties;
- Bijlage 4: Notitie beleidsopties voor waardevolle bomen en landschapselementen.

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

**NR.: 2023-219060**

**De raad van de gemeente Waadhoeke**

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 7 november 2023;

**B E S L U I T**

1. Kennis te nemen van de ‘Notitie beleidsopties voor waardevolle bomen en landschapselementen’;
2. Voor de geïnventariseerde waardevolle en monumentale bomen een kapvergunningsplicht in het leven te roepen door vaststelling van een verordening in 2025;
3. Het belang van de geïnventariseerde landschapselementen te onderkennen en deze volwaardig te betrekken als input bij de totstandkoming van het Omgevingswet instrumentarium;
4. Op dit moment geen aanvullende acties in gang te zetten zoals genoemd in de ‘Notitie beleidsopties voor waardevolle bomen en landschapselementen’.

Aldus vastgesteld in de openbare

raadsvergadering van 25 januari 2024,

, voorzitter

, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.